

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 15267-09-17 סרנה נ' נתניהו ואח'

לפני כבוד השופטת אביגיל כהן

המערער : יגאל סרנה
ע"י ב"כ עו"ד אביגדור פלדמן ועו"ד ליאור אפשטיין

נגד

המשיבים : 1. בנימין נתניהו
2. שרה נתניהו
ע"י ב"כ עו"ד ד"ר יוסי כהן ועו"ד אוהד מחרז

פסק דין

"לא תעשו עול במשפט לא תישא פני דל ולא תהדר פני גדול בצדק תישפט עמיתך"
(ויקרא י"ט, ט"ו).

מבוא:

1. לפני ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום בתל אביב-יפו (כב' השופט עזריה אלקלעי) מיום 11.6.17 בת"א 56211-03-16 ולפיו התקבלה בחלקה תביעת לשון הרע שהוגשה על ידי ראש ממשלת ישראל ורעייתו נגד הנתבע (להלן גם: "המערער"). הנתבע חויב לשלם לראש הממשלה (להלן גם: "המשיב"). פיצוי בסך 60,000 ₪, ולרעיית ראש הממשלה (להלן גם: "המשיבה") פיצוי בסך 40,000 ₪. כמו כן חויב לשלם את סכום האגרה ושכ"ט עו"ד בסך 15,000 ₪.

2. לא בכדי פתחתי בציטוט מתוך ספר ויקרא ולפיו מצווים השופטים לשפוט באופן שוויוני את ה"דל" ואת ה"גדול".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

מקורה של האזהרה, שלא להטות דין לטובת בעל הדין ה"דל", הוא בכך שהנטיה הטבעית היא לרחם דווקא על העני או החלש. תוך יציאה מנקודת מוצא, ולפיה אי היעדרות לדרישת ה"גדול" לא תשפיע על עליו באופן משמעותי בעוד חיוב בעל הדין "החלש" לשלם כספים לבעל הדין "החזק", עלול למוטטו.

הפסוק בו פתחתי מתוך ספר ויקרא מחדד הוראות קודמות שניתנו לשופטים וביניהן:
"ודל לא תהדר בריבו" (שמות כ"ג, ג').
"לא תטה משפט אבינך בריבו" (שמות כ"ג, ו').

דהיינו – דין אחד לכולם. ל"גדול" ול"דל". יש להקפיד על שוויון במשפט, למרות קיומם של פערי כוחות בעלי הדין, אלא אם כן; קיימת הוראת דין ספציפית שנועדה לבדל בין בעלי הדין (ראה למשל במשפט הישראלי: סעיף 6 לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א – 2000. האפשרויות לביטול עסקה לפי חוק הגנת הצרכן, התשמ"א – 1981 וכן סעיף 9 לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו – 2006).

פתחתי בדברים אלו, כיוון שמקריאת הודעת הערעור, עיקרי הטיעון מטעם המערער כמו גם הטיעונים בעל פה שהשמיעו בהרחבה יתרה באי כח המערער בעת הדיון בערעור, עולה כי המערער סבור, שיש לנקוט בעניינו בדרך שונה מזו הסלולה והמותווית בדין, בכל הנוגע לפרסום לשון הרע.
לאורך כל הדרך מוצג המערער, כדוד מול גולית, אשר נקלע שלא בטובתו להליך מול תובעים עתירי משאבים.

ב"כ המערער מבקרים את בית משפט קמא בכך שלא קיבל עמדתם ולפיה עסקינן בתביעת השתקה (ואתייחס לכך בהמשך), תוך הדגשת חוסר השוויון שבין הצדדים. (ראה סעיף 1 לנימוקי הערעור). הם אף מלינים על כך שבית משפט קמא דבק באופן עיקש "בחוק כלשונו ללא פירוש ללא הבנה למטרותיו ועילותיו כמיטת סדום", תוך ציטוט: "לא חרבה ירושלים אלא משום שנהגו בה במידת הדין" (מתוך סעיף 5 להודעת הערעור. אציין כי אין מדובר בציטוט מדויק. ראה בבא מציעא ל ע"ב).

אינני מקבלת טענות המערער ואנמק לגופם של דברים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

התביעה:

3. התביעה הוגשה נגד המערער, עיתונאי וסופר, בגין שני פרסומים בפייסבוק.

בפרסום הראשון מיום 20.3.16 נכתב:

"תרדפו את שוברים שתיקה. הכו בשמאלים. חבטו באשכנזים. רוצצו תחקירנים. חסמו פיסבוק. סיתמו פיות. תעלימו את המציאות. אבל כשבלילה (מעשה שהיה) נעצרת שיירת ראש הממשלה הכבדה, ארבעה רכבים שחורים ועוד ועוד מאבטחים ומגינים ורכבים ונפלט ממנה בחושך אל כביש 1, בצעקות, גבר לא צעיר שהוא עילת הכל, כי אשה אחת לא רוצה שהוא ישאר איתה באוטו ושמה ללעג את כל האבטחה ובעצם את כל המדינה, זה חלק מהחיים. תעשו כל רעש אפשרי שלא נשמע שהכל עולה באש השגעון. הכו בתופים".

ב"כ המשיבים התריע בפני המערער כי מדובר בפרסום לשון הרע ודרש את הסרת הפרסום, הכחשה במדיה ופיצוי כספי בסך 100,000 ₪. מכתב הדרישה לא נענה וביום שבו שוגר המכתב (22.3.17) פרסם המערער פרסום נוסף.

הפרסום השני מיום 22.3.16:

בפרסום נכתב:

"בבאב אל וואד, לצד כביש אחד,

מחכה רודן זעיר בחושך לטרמפ.

קחו אותנו".

מתחת למלל מופיעה תמונה ערוכה ומסולפת של ראש הממשלה, חבוש ברדס וידו מושטת לשם עצירת טרמפ.

בגין שני פרסומים אלה הגישו המשיבים תביעה נגד המערער לצו עשה המורה למערער למחוק את הפרסומים מדף הפייסבוק שלו ולפרסם התנצלות, וכן לפיצוי כספי סטטוטורי, ללא הוכחת נזק על סך 279,243 ₪ (139,621 ₪ בגין כל פרסום) מכוח חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה – 1965 (להלן: "חוק איסור לשון הרע" או "החוק"), ולחלופין מכוח חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א - 1981.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

בכתב התביעה נטען כי הפרסומים נשוא התביעה הם המשך ישיר לפרסומים והכפשות נוספות שפרסם המערער נגד המשיבים משך זמן רב בעיתונות ובעמוד הפייסבוק שלו, אשר לו מספר עוקבים בלתי מבוטל. נטען כי מטרת המערער לנסות ולבייש את המשיבים, לשפוך את דמם ולהלבין את פניהם ברבים באמצעות פרסום כזבים מכוערים, שאין בהם אמת. עוד נטען כי המערער הפר את חובתו האתית והמקצועית כעיתונאי הואיל ולא טרח לפנות למשיבים טרם פרסום הפרסומים, על מנת לוודא אמתותם; מחדל זה שולל את הגנת תום הלב בסעיף 17 (א) לחוק איסור לשון הרע.

כתב ההגנה:

4.

בכתב ההגנה ביקש המערער לדחות את התביעה. המערער - הנתבע אישר כי הוא מבקר חריף של התובע ורעייתו, וכי "ברור לכל קורא כי הכתבה, נשוא התביעה... בעיקרה היא מעלה על נס ומבקרת התופעה של האיש החזק ביותר במדינה השבוי בידי אשתו התובעת 2..." (מתוך סעיף 42 לכתב ההגנה). נטען כי במסגרת חופש הביטוי ותוך עשיית שימוש ביכולת הביטוי שלו, מביע הנתבע דעותיו בכתבתו. נטען כי האמור בכתבה הוא אמת או לפחות, אמת בעיקרי הדברים, וכי התבסס על מקורות ראויים ואמינים שהם חסויים.

נטען כי הפרסום הוא הבעת דעה על התנהגות המשיבים וכי הפרסום נעשה בתום לב. חלה על הנתבע חובה ציבורית ומוסרית לבצע את הפרסום וחובה עליו לפרסם אותה באופן המדגיש ככל האפשר את החריגה מהתנהלות סבירה של ראש ממשלה ורעייתו. נטען כי הפרסום מהווה בעיקרו ביקורת הוגנת, ראויה ומחויבת על התנהלות המשיב ושליטת המשיבה בו וכי יוכיח זאת בדרכים שונות. כן נטען כי הפרסום נעשה בפייסבוק ולחירות הביטוי ברשתות החברתיות יש כללים שאינם לחלוטין זהים לכתובה המודפסת.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 15267-09-17 סרנה נ' נתניהו ואח'

עוד טען המערער בכתב הגנתו, כי בכוונתו של כתב התביעה להביא "לחיסולו" של הנתבע ככותב וכמבקר ומחויבת זהירות מיוחדת בהפעלת חוק איסור לשון הרע נוכח פערי הכוחות בין הצדדים. עובדה כי המשיבים העמידו עצמם במוקד העניין הציבורי והתנהגותם נוגעת לכל אחד מהציבור החרד לתקינות השלטון.

5. פסק דינו של בימ"ש קמא:

בפסק דין מפורט ומנומק כדבעי, המשתרע על 50 עמודים, נקבע כי עסקינן בפרסום "לשון הרע" כמשמעותו בחוק. לא הוכח כי הפרסום אמת ואף נדחתה הגנת תום הלב. נמצא כי הפרסום נעשה "בכוונה לפגוע" כמשמעותו בסעיף 7 א (ג) לחוק. נקבע כי הפרסום הראשון מהווה "לשון הרע", אך הפרסום השני אינו מקים בפני עצמו עילת לשון הרע אלא הוא מהווה "השלמה" לפרסום הראשון. על כן – התייחס בית משפט קמא לשני הפרסומים כאל פרסום אחד של לשון הרע. נקבע כי אין מקום להתייחס לפרסום בפייסבוק באופן שונה מפרסום לשון הרע במדיה אחרת. נקבע כי הפרסום הראשון איננו בגדר הבעת דעה אלא פרסום הנחזה להיות עובדתי ("מעשה שהיה"). עמידותם של אנשי ציבור כלפי ביקורת צריכה להיות גבוהה יותר ממי שאינו איש ציבור כאשר מדובר בהבעת דעה והבעת ביקורת כלפיהם, אך אין כך כאשר מדובר בפרסום המתיימר להיות עובדתי ביחס אליהם אשר איננו נכון. נקבע כי אין מדובר ב"זוטי דברים" ואין עסקינן בתביעת השתקה. המערער – הנתבע גם אינו יכול ליהנות מהגנת "עיתונות אחראית" שבבסיס סעיף 15 (2) לחוק. לא התקבלו טענות התובעים ולפיהן הוראות סעיף 17 לחוק חלות על הנתבע שכן הפרסום לא נעשה ב"אמצעי תקשורת" (כהגדרתו בחוק), וכן לא התקבל הסעד המבוקש לפרסום תיקון או הכחשה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 15267-09-17 סרנה נ' נתניהו ואח'

בנוגע לסכום הפיצוי:

נקבע כי תובע אינו צריך לטעון מפורשות כי נגרם לו נזק ודי בכך שהוא טוען כי פורסם לשון הרע ביחס אליו והוא מבקש פיצוי ללא הוכחת נזק בשל ניסיון לפגוע בשמו הטוב. לאחר שקילת מכלול השיקולים, ומשמצא בית משפט קמא כי הפרסום נעשה מתוך "כוונה לפגוע". עם זאת נמצא כי אין מדובר בפגיעה שמצויה ב"רף העליון" של החומרה, נפסק פיצוי בסך 60,000 ₪ למשיב, פיצוי בסך 40,000 ₪ למשיבה וכן הוצאות ושכ"ט עו"ד כאמור.

7. ניתן היה במקרה דנן לדחות הערעור ללא פירוט לאור תקנה 460 (ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד – 1984 הקובעת:

"על אף האמור בתקנת משנה (א)(1) עד (3), בית המשפט שהחליט לדחות ערעור רשאי לכלול בפסק דינו רק את קביעתו בדבר דחיית הערעור, ובלבד שלדעתו מתקיימים כל אלה לגבי ההחלטה שעליה מערערים:

(1) אין מקום לדחות את הממצאים העובדתיים שנקבעו בה;

(2) הממצאים שנקבעו בה תומכים במסקנה המשפטית;

(3) אין לגלות בה טעות שבחוק".

בית משפט קמא ערך ניתוח עובדתי המקובל עלי. הקביעות העובדתיות תומכות במסקנה המשפטית שאליה הגיעה הערכאה הדיונית ואין לגלות בפסק הדין טעות שבחוק. למרות זאת, מצאתי לנכון בכל זאת להתייחס בקצרה לסוגיות, אשר עמדו במוקד הערעור. לא אחזור כמובן במילותיי שלי על הכתוב ב- 50 דפי פסק הדין שנכתבו על ידי כב' השופט אלקלעי.

המתווה הנורמטיבי בנוגע לחוק איסור לשון הרע (בין היתר ביחס לזכות לשם טוב וכבוד האדם, חופש הביטוי והזכות לשם טוב מול חופש הביטוי) ממצה היטב את הסוגיה ולא אוסיף בעניין.

אתמקד אם כך בסוגיות שבליבת הערעור.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 15267-09-17 סרנה נ' נתניהו ואח'

8.

תמצית טענות המערער:

- (א) עסקינן בתביעת השתקה שיש לדחותה.
- (ב) יש לאבחן ולהבחין בין יישום חוק איסור לשון הרע ביחס לפרסומים בפייסבוק אל מול הפרסום במדיה המסורתית (עיתונות כתובה ומשודרת).
- (ג) היה צריך לתת למערער להוכיח את דפוס ההתנהגות ביחסים בין התובעים ולאפשר הבאת ראיות בעניין.
- (ד) הפרסום הראשון הוא בגדר "זוטי דברים" והשני – כלל לא מהווה עילה.
- (ה) קיימת הגנת "אמת דיברתי" – אין צורך שהמציאות תהיה מדויקת ללא סטייה מן המציאות, ודי בכך "שהפרסום היה אמת לפי משמעותם הכללית של הדברים" (סעיף 63 להודעת הערעור).
- (ו) קיימת הגנת "תום לב".
- (ז) בנוגע לנזק: בכתב התביעה ובתצהיר התובעים לא נכתב מה הנזק שנגרם והסכום שנפסק גבוה בנסיבות העניין.

9.

- המשיבים, כמובן, אינם מסכימים לטענות המערער. נסמכים על פסק דינו של בית משפט קמא. מדגישים כי הודעת הערעור ואף עיקרי הטענות מנוסחים כהודעה לאמצעי התקשורת, הכוללת הכפשות נגד המשיבים תוך עשיית שימוש ציני "בחסינות" פרסום שכזה לפי סעיף 13 (5) לחוק איסור לשון הרע.
- הודגש, כי המערער כלל אינו נושא בתוצאות פסק הדין. המערער אישר (סעיף 79 להודעת הערעור), כי הכספים ששולמו על פי פסק הדין נאספו מהציבור באמצעות מיזם תרומת המונים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 15267-09-17 סרנה נ' נתניהו ואח'

10. לאחר עיון בטענות הצדדים ושמיעת השלמת הטיעונים בעל פה, אלו נימוקי בנוגע לדחיית
הערעור:

11. האם עסקינן בתביעת השתקה שיש לדחותה?

התשובה לשאלה זו שלילית.

בית משפט קמא דחה את טענת המערער בעניין. נקבע כי כל עוד המחוקק לא אסר על אנשי
ציבור להגיש תביעת לשון הרע, לא ניתן לחסום איש ציבור מהגשת תביעה כזו, רק עקב היותו
איש ציבור.
המשיב הסביר בעדותו, כי בחר להגיש את התביעה הנוכחית כיוון שהמערער חצה את הגבול
בפרסמו דברים הנחזים להיות מקרה עובדתי שלא התרחש מעולם.
נקבע כי התביעה לא הוגשה בסכום מופרך אלא בסכום המרבי לפיצוי סטטוטורי ללא הוכחת
נזק וכי אין עסקינן בתביעה מופרכת ומשוללת סיכוי שנועדה רק להרתיע את המערער, ואכן
לאחר הגשת התביעה, המשיך המערער לפרסם פרסומים אודות המשיבים.

בית משפט קמא בחן מאמר מקיף של האגודה לזכויות האזרח בישראל שכותרתו: "משתיק
קול משפטי דיבה כאיום על חופש הביטוי" במסגרתו נעשה ניסיון לאפיין תביעת השתקה.
המאפיינים בין היתר הם:

(א) תביעה שעצם הגשתה ובירורה עלולים להטיל אפקט מצנן על נכונותם של הנתבע או
של אחרים להשתתף בדיון ציבורי, עקב חשש שהמשאבים החומריים והנפשיים
הנצרכים לצורך התגוננות מפני תביעה שכזו, ישכנעו רבים שלא ל"התעסק עם תובע
חזק".
במאמר נכתב מפורשות, כי רק במקרים נדירים ניתן יהיה להוכיח שכוונת התובע
היא אכן להשתקה שכזו.

(ב) פערי כוחות בין צדדים בעיקר כלכליים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

ג) תביעות בסכום תביעה מופרך שאין לו אחיזה בדין והוא חורג באופן משמעותי
מהסכומים המקובלים בפסיקה.

ד) תביעות המאופיינות בטענות סרק עובדתיות ומשפטיות, כאשר סוד כוחן המשתיק
הוא בעצם ההגשה אשר כופה על הנתבע להתגונן על כל הכרוך בכך.

אין מחלוקת על כך שהחוק הישראלי אינו מכיר במושג "תביעת השתקה".
חוק איסור לשון הרע אינו מונע הגשת תביעה, אשר יכולה להיכנס ליסודות של "תביעת
השתקה" על פי אותו מאמר.

נעשו ניסיונות ע"י המחוקק לחוקק חוק בעניין. כך למשל, הצעת חוק למניעת שימוש לרעה
בהליך משפטי, התש"ע – 2010 (הצעת הח"כים שלי יחימוביץ, אורי אורבך וניצן הורוביץ).
ובדברי ההסבר להצעת החוק נכתב, כי ההצעה שואבת השראה מחקיקה שאומצה ב- 25

מדינות בארה"ב המכונה חקיקת ANTI SLAPP

(Strategic Lawsuit Against Public Participation).

בדברי ההסבר נכתב, כי הצעת החוק באה למנוע הגשת תביעות נזיקיות גדולות בעקבות
הבעת דעה או השמעת ביקורת ציבורית לגיטימית.

הצעת חוק נוספת בעניין היא הצעת חוק למניעת שימוש לרעה בהליך משפטי, התשע"ה -
2015 של חברת הכנסת תמר זנדברג, ואף שם מודגש כי מדובר בתביעות נזיקיות גדולות תוך
הדגשה כי "מדובר בהליכים ארוכים ויקרים שמרבית האנשים אינם יכולים לעמוד בעלויות
הכלכליות ובמחיר הרגשי שלהן, להבדיל מאותם גורמים שמגישים תובענות אלו, אשר
רובם עתירי הון והשפעה דוגמת חברות ענק, תאגידים ואנשים בעמדות כוח, להם משאבים
בלתי נדלים כמעט".

עינינו הרואות, כי עסקינן בהצעות חוק בלבד. החוק הקיים שעל בסיסו הוגשה התביעה –
חוק איסור לשון הרע אינו מונע הגשת תביעות כאשר קיימת עילה על פי החוק.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

גם אם אלך לשיטת ב"כ המערער ולפיה ניתן לדחות תביעות שיכולות להיכנס להגדרת
"תביעות השתקה" למרות שהחוק אינו קובע זאת, אזי בענייננו, אין מדובר בתביעת
השתקה.

התביעה הוגשה לא בגין הבעת ביקורת או הבעת דעה אלא בעניין פרסום עובדתי – "מעשה
שהיה".

התביעה הוגשה בסכום מידתי – מקסימום הסכום הסטטוטורי לפיצוי ללא הוכחת נזק על פי
חוק איסור לשון הרע.

לא הייתה מחלוקת עובדתית על כך שלפני הפרסומים נשוא התביעה וגם אחריהם המשיך
המערער להביע את דעתו על המשיבים ולא הוגשו תביעות נגדו בעניין.
לפיכך, התביעה דנן בכל מקרה איננה יכולה להיכנס לגדר "תביעת השתקה".

אציין, כי פערי הכוחות (כנטען ע"י המערער) פעלו במקרה דנן במידה רבה לטובת המערער.
נתבע "רגיל" המחויב לשלם לתובע פיצוי לפי חוק איסור לשון הרע בגין פרסום עובדתי שלא
הוכח כנכון, מכניס ידו לכיסיו ומשלם את סכום הפיצוי מתוך משאביו הרבים או הדלים.
במקרה דנן, ביקש הנתבע את עזרת הציבור אשר נעתר לבקשתו. הפיצוי שולם מתוך כספים
שאינם שלו.

דהיינו, כאשר קיימים פערי כוחות, הם יכולים לשמש גם לטובת "הצד החלש".

מכל מקום, אין צורך להכריע בענייננו בשאלה העקרונית - אם ראוי למנוע הגשת תביעות
שעשויות להיכנס להגדרת "תביעות השתקה" על ידי דחייתן רק בשל היותן תביעות השתקה,
שכן המקרה שלפנינו לאור עובדותיו אינו נכנס לגדר "תביעת השתקה" בכל פרמטר שהוא.

12. האם יש ליישם את חוק איסור לשון הרע באופן שונה בכל הנוגע לפרסומים בפייסבוק אל
מול הפרסומים במדיה המסורתית?

לטעמי, התשובה שלילית ומקובלים עלי דברי בית משפט קמא בעניין ולא אחזור על כך.
(סעיפים 100 – 111 לפסק הדין).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

1
2 חוק איסור לשון הרע מגדיר בסעיף 1 "לשון הרע מהי" ובסעיף 2 מגדיר "פרסום מהו".
3 הקביעה אם עסקינן ב"לשון הרע" או ב"פרסום" איננה נגזרת מהשאלה היכן פורסמו
4 הדברים.
5 לסוגיית זהות המדיה במסגרתה מתבצע פרסום יש השלכה לעיתים בסוגיית הפיצוי.
6 כאשר בית משפט בוחן מה הוא שיעור הפיצוי שיש לפסוק לתובע ללא הוכחת נזק על פי סעיף
7 7 א לחוק, ניתן לבחון אם עסקינן בפרסום נרחב אשר הגיע לגורמים רבים והאם האנשים
8 החשופים לפרסום מתייחסים לדברים המפורסמים שם ברצינות אם לאו, וכיוצ"ב.
9 סוגיית "אמצעי תקשורת" לפי הגדרת סעיף 11 (ג) לחוק איסור לשון הרע, עוסקת באחריות
10 הפלילית והאזרחית של אמצעי התקשורת בגין פרסום שפורסם ואף סעיף 17 אשר המשיבים
11 רצו לעשות בו שימוש לטובתם, עוסק אף הוא בעניין "אמצעי תקשורת" שבו פורסם לשון
12 הרע, אך בכל הוראות החוק אין קביעה ולפיה פרסום בפייסבוק אינו יכול להיכנס לגדר
13 "פרסום" לפי החוק, ודומני, כי אף באי כוח המערער לא טוענים כי כך הדבר.
14 בנסיבות אלו, לא נותר לי אלא לחזור על שנקבע בבית משפט קמא בעניין.
15

13. האם הפרסום הראשון מהווה "לשון הרע"?

16 באי כוח המערער טענו, כי אין מדובר ב"לשון הרע".
17 (1)
18 נטען כי בכתב התביעה לא פירטו התובעים, מה פגע בהם. (עמ' 1 שורות 17-18 לפרוטוקול
19 מיום 22/1/18).

20 נטען כי בית משפט קמא הוא זה שקבע, כי הפגיעה היא בכך שהמשיב הוצג כאדם חלש
21 שאשתו שולטת בו ויכולה להוציא אותו מרכבו למרות התנגדות אנשי שירות הביטחון הכללי.
22 על כן נטען, כי אם זו הדיבה, אזי היה צריך לאפשר למערער – הנתבע להוכיח "מי היא
23 המשיבה" ובית משפט קמא לא איפשר לנתבע להביא כל ראיה בעניין.
24

25 בית משפט קמא איפשר רק הבאת ראיות ביחס לשאלה: האם האירוע ולפיו הוצא ראש
26 הממשלה מרכבו בכביש 1 בשעת לילה בשל מריבה עם אשתו, אכן התרחש.
27

28 ההוכחות בתיק זה אכן היו צריכות להתמקד בשאלה נקודתית - עובדתית זו, ותו לא.
29
30
31
32
33
34

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

(3) התביעה לא הוגשה בגין העברת ביקורת או הבעת דעה.
ניתן להגיש עקרונית תביעות לשון הרע גם בעניין הבעת ביקורת והבעת דעה, כאשר תובע
טוען שהדבר לא נעשה בתום לב.

או אז, יש לבדוק, אם מתקיימים התנאים לפי סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע.
אך במקרה דנן, התביעה הוגשה בהתייחס ל"מעשה שהיה" אשר תואר בפרסום הראשון.
במסגרת הפרסום השני כבר הוצג ראש הממשלה כמי שתופס טרמפ בכביש 1.

(4) לעיתים ניתן במסגרת תביעות לשון הרע לבקש להוכיח כי לתובע אין שם טוב ולפיכך סכום
הפיצוי אמור להיות מופחת, ככל שבית משפט יקבע כי התובע זכאי לפיצוי (ראה סעיף 22
לחוק), אך יש צורך לבקש מבעוד מועד את פיצול הדיון.

במקרה דנן כפי שקבע ובצדק בית משפט קמא בפסק דינו, לא התבקש מבעוד מועד פיצול
שכזה על ידי ב"כ הנתבע וכאשר הוגשה הבקשה על ידי התובעים לפיצול הדיון בקדם המשפט
התנגדו לכך באי כוח הנתבע.

על כן, בכל מקרה לא ניתן היה במסגרת ההליך שהתברר בבית משפט קמא להביא ראיות
"כלליות" בדבר "דפוס" התנהגות זה או אחר הנטען על ידי ב"כ המערער או ראיות בנוגע
להיעדר שם טוב וכיוצ"ב. כל שהיה צריך לעשות בית משפט קמא, וכך עשה, הוא לנהל הליך
הוכחות בשאלה: האם האירוע בכביש 1 היה כנטען, אם לאו.

בהתאם לסוגיה אשר עמדה במחלוקת היה צריך להתיר רק שמיעת עדים שיכלו להעיד בעניין.
בית משפט קמא אישר למערער לזמן לעדות את ראש השב"כ. ב"כ המערער הם אלו אשר
וויתרו על עדותו. אינני מתערבת בשיקוליהם, אבל דומה שלא יכולה להיות מחלוקת (הגם
שבהודעת הערעור כתוב אחרת), כי המערער לא הצליח להוכיח כי האירוע אכן היה.

לא רק שלא הצליח להוכיח כיצד היה האירוע במדויק אלא לא הצליח להוכיח שהיה אירוע
דומה לנטען על ידו.

לפיכך, בית משפט קמא על בסיס הראיות שהוצגו בפניו הגיע למסקנה העובדתית והמשפטית
הנכונה, ולפיה לא קיימת הגנת אמת בפרסום.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

14.

האם קיים בענייננו "לשון הרע"?

(1)

ב"כ המערער העלו טענות הסותרות, לטעמי, מושכלות יסוד בדיני לשון הרע. כך למשל טענו, כי אין מדובר ב"לשון הרע" בכל הנוגע לפרסום הראשון. על כן, אתייחס לעניין זה בקצרה.

לפי סעיף 1 לחוק "לשון הרע" היא פרסום אשר עלול:

(1) "להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרם לשנאה, לבוז או ללעג מצדם ;

(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו ;

(3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו ;

(4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו ;

"...

המבחן לפרשנות הפרסום לצורך בחינת השאלה האם מדובר בלשון הרע, הוא מבחן אובייקטיבי.

דהיינו, "מהי לדעת השופט היושב בדיון, המשמעות, שקורא סביר היה מיחס למילים" (ע"א 740/86 תומרקין נ' העצני, פ"ד מג (2) 33).

בהקשר זה נקבע בפסיקה כי הפרסום יפורש על פי המשמעות המקובלת בציבור כולו ועל פי הבנתו של "האדם ברחוב", או "האדם הרגיל", ש"איננו המשכיל ביותר או האיש הירוד ביותר מבחינת התפתחותו" (א' שנהר דיני לשון הרע 110 (1997)).

זאת ועוד, משמטרת החוק היא למנוע פגיעה, אין חשיבות לדרך שבה הובן הפרסום על ידי הנפגע, וגם לא לדרך שבה הובן הפרסום בפועל על ידי מי שנחשפו לפרסום (שנהר, בעמ' 111).

(2) החוק מתייחס גם למקרה בו פרסום ב"לשון הרע" לא נעשה בדרך ישירה אלא במרומז.

סעיף 3 לחוק קובע במפורש : "אין נפקא מינה אם לשון הרע הובעה במישרין ובשלמות, או אם היא והתייחסותה לאדם הטוען שנפגע בה משתמעות מן הפרסום או מנסיבות חיצוניות, או מקצתן מזה ומקצתן מזה" (הדגש אינו במקור - א.כ.). שנהר מציין בספרו הנ"ל כי לשון הרע ברמיזה יכולה להתקיים כאשר מעמידים זה לצד זה שני קטעים, באופן שהדבר עשוי ללמד כי יש קשר בין האמור בהם (עמ' 114), מצב הדומה לזה שבענייננו.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

1 בעמ"ש (ת"א) 47311-10-13 פלוגי נ' פלמונית (19.5.14) נקבע בקשר ללשון הרע ברמיזה
2 כדלקמן :
3 "גם לשון הרע נרמזת או משתמעת (מה שמכונה "אינואנדו"), כמוה כלשון הרע לכל דבר וענין.
4 הדבר עולה מס' 3 לחוק... יפים לעניננו דברי כב' השופט המנוח ע' אזר ז"ל בת.א. (ת"א)
5 31663/01 פילץ צוריאל נ' עיתון "כל השבוע" (2004) (פורסם בנבו): 'וכידוע חוק איסור לשון
6 הרע אוסר לא רק על דיבה ישירה, אלא גם על דיבה עקיפה או משתמעת המכונה בלעז
7 'אינואנדו'...".

(3) מהכלל אל הפרט :

10 על מנת לבדוק האם עסקינן ב"לשון הרע", אין בודקים אם המערער או באי כוחו היו נפגעים
11 מכך שהיו מפרסמים עליהם, כי בן זוגם רב איתם ובעקבות כך הם "נזרקו" מהרכב (ב"כ
12 המערער ניסו לשכנעני באותות ובמופתים בעת הדיון כי אין מה להיפגע מכך).
13 השאלה היא גם איננה ממה נפגעו בדיוק התובעים - המשיבים כאשר קראו את הפרסומים,
14 ועל כן, אין צורך לפרט בכתב התביעה ממה נפגעו בדיוק.
15 המבחן הוא כאמור אובייקטיבי על פי "האדם הרגיל".
16 נקבע בפסק הדין כי יש בפרסום הראשון משום "לשון הרע" כיוון שהוא עלול להשפיל את
17 המשיבים בעיני הבריות או לעשותם מטרה לבוז ו/או ללעג.

19 בית משפט קמא לא מצא כי הפרסום של הקריקטורה – הפרסום השני מקים לכשעצמו עילת
20 לשון הרע.

21 המשיבים לא הגישו ערעור על קביעה זו ולא ברורה לי הטרוניה של המערער בנוגע לקביעתו
22 זו של בית משפט קמא אשר רק פועלת לטובתו.
23 כיוון שהקביעה מיטיבה עם המערער לא אתייחס לעניין זה בפסק דיני.

25 למותר לציין כי גם קביעת בית משפט קמא בנוגע לכך שהפרסום אינו בגדר "זוטי דברים"
26 מקובלת עלי אף היא.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 15267-09-17 סרנה נ' נתניהו ואח'

15. לעניין הגנת תום הלב: (1) על מנת שתקום הגנת תום לב מפני פרסום המהווה הוצאת לשון הרע נדרש המפרסם לעמוד בשני תנאים מצטברים: הראשון - כי הפרסום נעשה בתום לב. השני - כי הפרסום נעשה בגדר אחת מ- 12 החלופות הנסיבתיות שמונה החוק בסעיף 15.
- (2) כב' הש' א' פרוקצ'יה ציינה בפסה"ד שניתן ברע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר (12/11/06) (להלן: "עניין בן גביר"), כי מושג "תום הלב" בחקיקה הישראלית אינו בעל משמעות אחידה וכך גם בהקשר של דיני לשון הרע בנוגע לכל אחת מההגנות בסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע (סעיפים 22-23 לפסה"ד). (ראה לעניין זה גם דנ"א 2121/12 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין אורבך, סעיף 66 לפסק דינו של כב' הנשיא (כתוארו דאז) הש' גרוניס (18.9.14)).
- (3) המחוקק יצק תוכן למושג "תום לב" בהקשר ללשון הרע באמצעות חזקות הוכחתיות המצביעות בדרך החיוב מתי מתקיימת חזקת דרישת תום הלב ובדרך השלילה באילו נסיבות היא נשללת. אם הוכיח המפרסם כי הפרסום נעשה באחת הנסיבות המנויות בסעיף 15 לחוק וכי הפרסום לא חרג מתחום הסביר בנסיבות העניין, תחול החזקה שלפיה המפרסם היה תם לב (סעיף 16 (א) לחוק איסור לשון הרע). לעומת זאת, חזקה שלילית היא כי מפרסם לא היה תם לב אם נתקיימה אחת הנסיבות הבאות: אם הפרסום לא היה אמת והמפרסם לא האמין באמיתותו; אם הפרסום לא היה אמת והמפרסם לא נקט אמצעים סבירים לברר את האמת עובר לפרסום; או אם הוכח שהמפרסם התכוון לפגוע במידה החורגת מהמידה הסבירה הנדרשת להגנת הערכים המוגנים ע"י הגנת תום הלב (סעיף 16 (ב) לחוק איסור לשון הרע); (ראה גם ע"א 6903/12 Canwest Global Communication Corp. נ' לייפסיק - סעיף 49 לפסק דינו של כב' הש' ע' פוגלמן (22.7.15)).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

(4) בדנ"א 2121/12 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין אורבך (18.9.14) בסעיף 7 לפסק דינו הסביר כב' הש' הנדל כי סעיף 16 לחוק אינו רק כלל ראיתי אלא גם מפתח להבנת מהות הגנת תום הלב ובהקשר זה נפסק כי:

" החזקה החיובית מסתפקת בבדיקת הפרסום ומידת סבירותו, ואילו החזקות השליליות מתמקדות גם במפרסם – ואף ביסוד הנפשי שלו. החזקה השנייה מבין החזקות השליליות בודקת גם "יסוד עובדתי" של המפרסם. המסקנה מסקירה זו היא שאכן תום לב בהקשר של לשון הרע כולל היבטים אובייקטיביים וסובייקטיביים. הרשימה ב"סעיף החזקות" איננה ממצה את כל האפשרויות שיכולות ללמד על קיומו או היעדרו של תום לב. ברם, כאמור, היא מצביעה על כיוון. בתמצית: על הפרסום להיות סביר, אין לפרסם דבר שהמפרסם לא האמין באמיתותו, יש לנקוט מראש אמצעים סבירים לשם בחינת אמיתות הפרסום, ואל למפרסם להתכוון לפגוע יתר על המידה...". (הדגש אינו במקור – א.כ.).

(5) כב' הש' פרוקצ'יה בחנה את אלמנט הסבירות בחזקת תום הלב בפסק דינה בעניין בן גביר בסעיף 24. נפסק כי מדובר בעניין נורמטיבי ערכי אשר תלוי בנסיבות העניין ומבקש לאזן בין חופש הביטוי להגנה על כבוד האדם ושמו הטוב. יסוד הסבירות מחייב בחינה של מידתה ואיכותה של הפגיעה על רקע נסיבות המקרה והערכה נורמטיבית האם הפגיעה ראויה להערכה; התנהגות המפרסם טרם הפרסום, בשעת הפרסום ולאחריו בעלת משקל בהקשר לסבירות הפרסום; טיב הפרסום ותוכנו משליכים על סבירות הפרסום. פרסום שנועד כולו לפגוע, להעליב ולבזות עשוי להחשב חורג מן הסביר, וחזרה על התבטאויות פוגעניות בהזדמנויות נוספות עשויה לשלול תום לב.

(6) הכלל הוא כי נטל ההוכחה הקבוע בסעיף 16 (א) לחוק כי הפרסום נעשה בתום לב מוטל על כתפי הנתבע, בעוד שנטל ההוכחה הקבוע בסעיף 16 (ב) לחוק כי הפרסום נעשה שלא בתום לב מוטל על כתפי התובע. הנטל לפי סעיף 16 (ב) עובר לתובע במידה והנתבע הוכיח כי קמה לו חזקת תום הלב לפי סעיף 16 (א) לחוק (דנ"א 2527/16 פלונית נ' עו"ד אורי דניאל - סעיף 22 להחלטת כב' הנשיאה השופטת נאור (9.8.16)).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 15267-09-17 סרנה נ' נתניהו ואח'

(7) **מהכלל אל הפרט:**
משלא הוכח כי הפרסום היה אמת, הרי החזקה היא כי הפרסום נעשה שלא בתום לב והמערער – הנתבע הוא זה שהיה צריך להוכיח כי הוא פעל בתום לב. כיוון שהפרסום הראשון, אשר נמצא על ידי בית משפט קמא כפרסום המקים עילה הוא פרסום עובדתי, אזי אין מדובר בהבעת דעה או בביקורת שהוטחה נגד המשיבים. החלופות בסעיף 15 לחוק כלל לא מתקיימות בענייננו. לפיכך, המערער – הנתבע גם לא יכול ליהנות מהגנת תום הלב.

16. **סוגיית הפיצויים:**
(1) באי כוח המערער הדגישו כי לא נטען בכתב התביעה ובתצהירי התובעים מהו הנזק שנגרם לתובעים (סעיף 76 להודעת הערעור).
נטען כי לא היה מקום לקבוע שהייתה "כוונה לפגוע" כמשמעותה בסעיף 7 א (ג) לחוק, ועל כן לא היה מקום לפסוק פיצוי, ובוודאי שלא בסכום אשר נפסק.
(2) שאלת ה"כוונה לפגוע" נבחנה והוכרעה בעיקרה על פי העדויות שנשמעו בבית משפט קמא (ראה סעיפים 253-254 לפסק הדין).
בית משפט קמא הביא כדוגמה פרסומים אחרים של הנתבע כלפי התובעים, אשר אינם חלק מעילת התביעה ועל בסיס זה קבע, כי הפרסום לא נעשה לגופם של דברים אלא לגופו של אדם ומהפרסומים עלה באופן ברור, כי מטרת הנתבע לפגוע בתובעים. (סעיף 264 לפסק הדין).
(3) דומני, כי גם מבלי להידרש לפרסומים אחרים, ניתן ללמוד מהעדויות ומהפרסום הראשון ואף מהנטען בהודעת הערעור, כי קיימת בענייננו "**כוונה לפגוע**" כמשמעותה בחוק איסור לשון הרע.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

בהודעת הערעור המערער מציין כי הוא מבקש להביא לסיום כהונתו של התובע כראש ממשלת ישראל וכי משאלה זו אינה יכולה להיות "כוונה לפגוע" (סעיף 87-88 להודעת הערעור). אלא-שלצורך פסיקת פיצוי לפי סעיף 7 לחוק איסור לשון הרע, עסקינן בהחלט במשאלה המראה כי קיים רצון לפגוע בתובע – במשרתו הציבורית. אין מדובר חלילה בפגיעה פיזית ו"כוונה לפגוע" בהקשר של חוק איסור לשון הרע איננה כוונה לפגיעה פיזית. זו מדינה דמוקרטית וניתן לבקר ראש ממשלה. ניתן גם לרצות להחליף שלטון ובית משפט אינו משמש כמשטרת מחשבות. עם זאת, כאשר עסקינן בפרסום לשון הרע, בוחנים לצורך פסיקת פיצוי האם הפרסום נעשה בכוונה לפגוע בנושא הפרסום, ואכן על בסיס לשון הפרסום ועדויות הצדדים, המסקנה העובדתית, כי קיימת כוונה לפגוע היא המסקנה הנכונה.

(4) בנוגע לסכום הפיצוי:

פתחתי את פסק הדין בהדגשה ולפיה החוק שווה בפני הכל. דין אחד לראש ממשלה ולאזרח מן השורה. דומני כי בתי המשפט בישראל כבר הוכיחו כי דין אחד לנשיא, לראש ממשלה, לשרים ולאנשים שאינם נושאים בתפקידים בכירים. לצד הכלל קיימות הוראות דין, אשר מחריגות לכאורה את השוויון ובמסגרתן נתן המחוקק "עדיפות" לצד החלש או החזק (כפי שציינתי בסעיף 2 לפסה"ד). הפסיקה אפשרה בעת פסיקת פיצוי על פי חוק איסור לשון הרע לקחת בחשבון את עובדת היות בעל דין איש ציבור. בעת פסיקת סכום פיצוי סטטוטורי על פי חוק איסור לשון הרע ניתן להתחשב במעמד הניזוק בקהילתו, בהשפלה ובסבל שהוא חווה, בטיב הפרסום ובאמינותו, בהיקף התפוצה של הפרסום, במידת הפגיעה שיש בפרסום, בהתנהגות הצדדים לפני ואחרי הפרסום. ראה למשל: רע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר (12/11/06), ע"א 89/04 נודלמן נ' שרנסקי (4/8/08) וכן אפנה למכלול פסקי הדין אשר אזכרתי לאחרונה בפסק דין שנתתי בסוגיית פסיקת פיצוי בת"א 14264-11-14 כנפו נ' גינזבורסקי (4/1/18).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 17-09-15267 סרנה נ' נתניהו ואח'

במקרה שלפנינו, הגם שנמצאה כוונה לפגוע, נפסק פיצוי בסכום אשר ניתן לפסקו גם ללא כוונה לפגוע על פי סעיף 7 א' (א) לחוק איסור לשון הרע. פסיקת פיצוי סטטוטורי איננה נעשית על בסיס חישוב אריתמטי מעצם טיבה וטבעה. הסכום אשר נפסק אינו חורג מהסביר בהתחשב במכלול הנסיבות, ואין מקום שערכאת ערעור תתערב בגובה הפיצוי שנפסק. כך גם באשר לשיעור ההוצאות שנפסקו, אשר אין מקום להתערב בה וראה לעניין זה: ע"א 6685/11 גריידי נ' הולצמן (4/7/12) בסעיף 5 ובאסמכתאות אשר צוינו שם וכן ע"א 8340/10 מ.ו. השקעות בע"מ נ' רשות המיסים בישראל – משרד האוצר (30/1/13) בסעיף 23 לפסק הדין.

17. לסיכום:

(א) לאור האמור לעיל, דין הערעור להידחות.

(ב) המערער ישא בהוצאות המשיבים ושכ"ט עו"ד בסך 20,000 ₪. הערבון יחולט ויועבר למשיבים באמצעות בא כוחם.

(ג) המזכירות תשלח פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, י"ב שבט תשע"ח, 28 ינואר 2018, בהעדר הצדדים.

אביגיל כהן, שופטת